

MASARYKOVA UNIVERZITA

Politická geografie

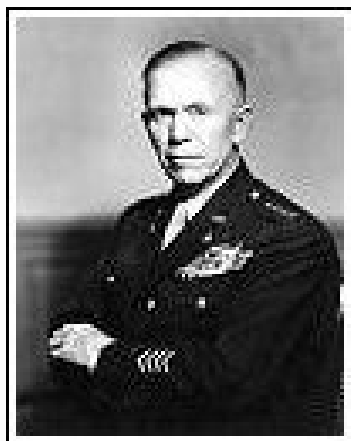
Evropská integrace

Stručná historie

Osnova

Historie EU

- Myšlenka společné Evropy
- Evropská Integrace
- Rozšiřování ES
- Současnost EU

Historie EU

Projekt Evropské unie

- ❑ Evropská unie (EU) není ani federací jako Spojené státy americké ani pouze organizací pro spolupráci mezi vládami jako OSN.
- ❑ Členské státy delegují některé ze svých rozhodovacích pravomocí na jimi vytvořené a vzájemně sdílené instituce.

Poválečná Evropa

- ❏ ***Marshallův plán*** pro ekonomické oživení válkou zničené Evropy – OEEC – Organizace pro Evropskou Hospodářskou Spolupráci zodpovědná za management plánu (1947-48).
- ❏ Vytvoření ***Rady Evropy*** ve Štrasburku (1949)
 - není institucí EU, ale byla 1. parlamentním uskupením na evropské úrovni (kodecize).
- ❏ Založení ***Evropského společenství uhlí a oceli (ECSC)***
 - přímý zárodek EU institucí.

Myšlenka společné Evropy

- ❖ Zabránit opakování tragédie dvou světových válek,
- ❖ Zajištění evropského míru,
- ❖ Vzájemná spolupráce - *„Když si lidé zvyknou, že je spolupráce sytí, nebudou se vraždit. Když se dohodnou o tom, jak si rozdělit tehdy strategické suroviny, uhlí a ocel, nebudou se kvůli nim zabíjet.“*
- ❖ **Robert Schuman** – francouzský ministr zahraničních věcí
- ❖ **Jean Monnet** – francouzský politik
- ❖ Hlavní zásluhu za jeho vznik francouzský politik J. Monnet, který vyzval k nadnárodní organizaci.

Evropské Společenství I.

9. května 1950 předložila Francie celému kontinentu tzv. ***Schumanův plán - Společný trh pro uhlí a ocel.***

Pařížská smlouva 1952 - Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.

→ **ESUO – *Evropské společenství uhlí a oceli*** - Dohoda o propojení uhelného a hutního průmyslu (na 50 let).

50. léta:

- spolupráce funguje, uvolnění politické situace
- integrační zájmy se soustřeďují na ekonomickou sféru
- zasedání v Bruselu – návrh na uspořádání **Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii.**

Římské smlouvy 1957

O spolupráci ve všech oblastech hospodářství včetně zemědělství.

Smlouva o EHS

- Společný trh s volným pohybem osob, služeb, zboží a kapitálu (tzv. čtyři svobody) a přísnými pravidly hospodářské soutěže
- Rozvoj ekonomického života
- Hlavní cíl: založení celní unie
- Formování prvních politik: zahraniční obchod, doprava a zemědělská politika.

Smlouva o EURATOM

- platforma pro jadernou energetiku, podporu atomového výzkumu, zvýšení bezpečnosti jaderných zařízení a především nadnárodní kontrolu zacházení se štěpným materiálem v souvislosti s podporou mírového využívání atomové energie.

Zakládající členové EHS a EURATOM byly stejné země jako v případě ESUO (**Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko**).

Slučovací smlouva 1967

- **Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství.**
- Podepsána 8. dubna 1965, vstoupila v platnost 1. července 1967.
- Orgány do té doby existujících tří evropských společenství (EHS, ESUO a Euratom).
- Nový název – ***Evropská společenství.***
- Společný rozpočet.

První rozšíření ES

- ❏ **1. ledna 1973** se šestka rozšiřuje na devítku a to o **Velkou Británii, Dánsko a Irsko**.
- ❏ Hlavní roli zde hrála Velká Británie – dlouhou dobu se VB distancovala od myšlenky ES.
- ❏ Snaha VB o společný trh s nižší mírou integrace – **EFTA (evropské společenství volného obchodu)** – vyjednávání se členy ESUO byla však neúspěšná, a proto VB a ostatní podávají přihlášku do Společenství.
- ❏ Pro Brity bylo členství ekonomickou nutností.
- ❏ Irsko a Dánsko byly přímo závislé na obchodních vztazích s VB, proto vstup do ES byl v podstatě přeurčen britským postupem.

První rozšíření ES

Druhé a třetí rozšíření I.

Jižní rozšíření (*Řecko, Španělsko, Portugalsko*)

- ❏ Výzva pro ES nejen v oblasti rozvoje společného trhu, ale také posílení stability ve středomořské oblasti.
- ❏ Poprvé v historii šlo o politická hlediska rozšíření, kdy Evropská společenství chtěla pomoci státům, které se zbavily diktátorských forem vlády.
- ❏ První požádalo Řecko (1975), následně Španělsko a Portugalsko.
- ❏ **Rozšíření ES způsobilo prohloubení hospodářských rozdílů a značnou finanční zátěž.**

Druhé a třetí rozšíření II.

Řecko - 1981

- Řecko mělo již velmi dlouho podepsanou smlouvu o přidružení, ale po vojenském převratu v této zemi byly styky se Společenstvím velmi omezeny. Situace se mění až po obnově demokracie.

Španělsko a Portugalsko – 1986

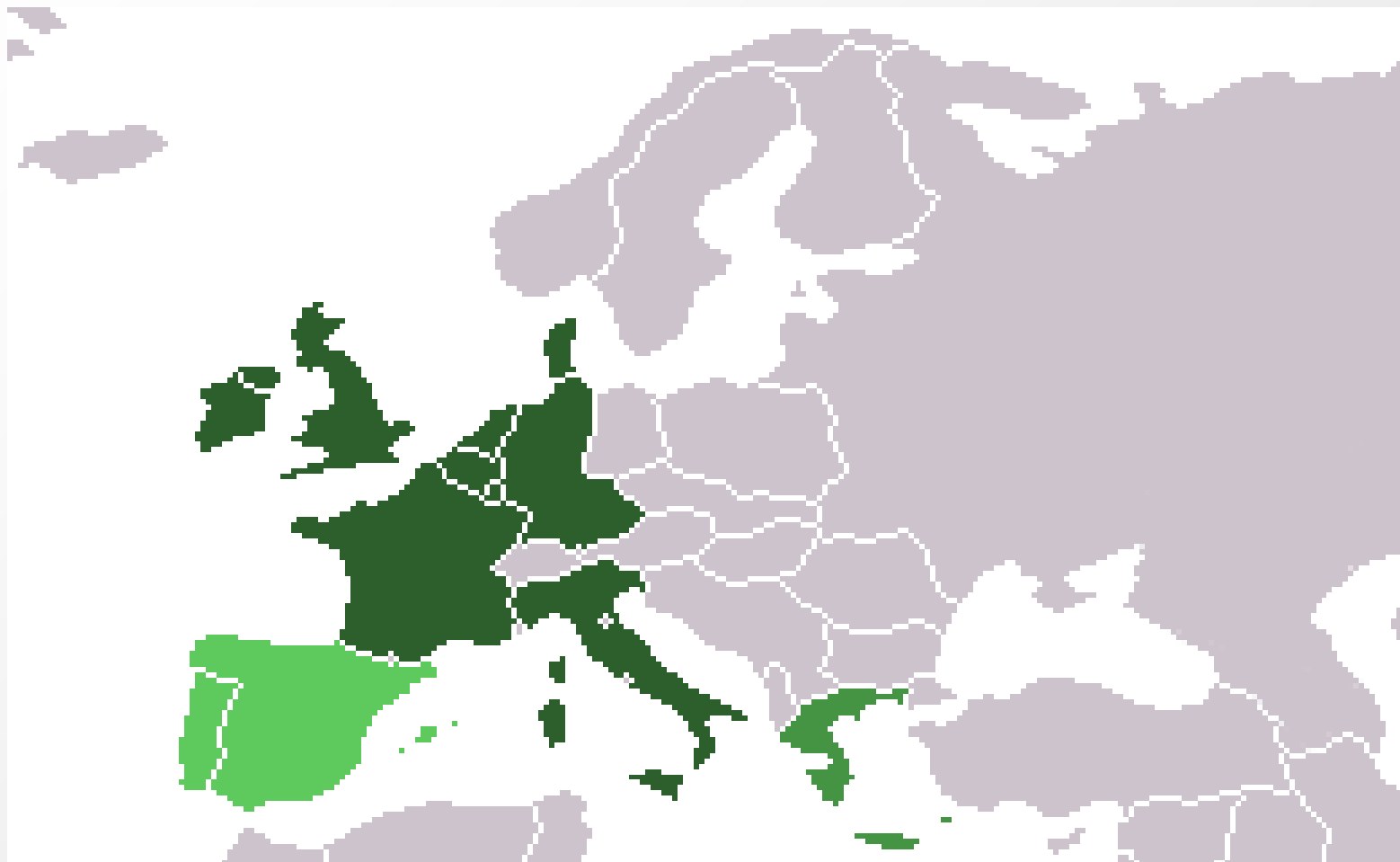
- Podobný osud měly i státy Iberského poloostrova, které si také musely počkat až se změní jejich politický režim. Španělsko a Portugalsko požádaly o vstup do EU v roce 1977 a v roce **1986** se připojují k ostatním členům Společenství.

Bývalá Německá demokratická republika - 1990

- Neobvyklé rozšíření - díky sjednocení Německa se vlastně další stát, bývalá Německá demokratická republika, stává členským státem. Bylo to neplánované a rychlé rozšíření, které se vyhnulo obvyklým procesům přibližování.

Počet členských států: **12**

Druhé rozšíření

Jednotný evropský akt

1. července 1987 vstoupil v platnost „**Jednotný evropský akt**“.

- Otvíral cestu k vytvoření společného vnitřního trhu dvanácti členskými státy a řešil i otázky institucionální.
- Zrušeno právo veta při hlasování v Radě.
- Zapojení Evropského parlamentu do legislativních záležitostí.
- Stanoven harmonogram pro dokončení vnitřního trhu, tedy trhu bez vnitřních hranic.
- Užší spolupráce v oblasti zahraniční politiky.
- Stanoven nový cíl: **vytvoření hospodářské a měnové unie (společná měna pro členy ES).**

Evropská unie

Maastrichtská smlouva 1992 – „Smlouva o Evropském společenství“ a „Smlouva o Evropské unii“, platnost od 1.11.1993.

Vytvořila strukturu s třemi samostatnými oblastmi, které bývají nazývány jako tři pilíře:

- 1. pilíř:** zahrnuje **tři zakládající smlouvy o ES** - vytvořily právní a institucionální základ pro **celní unii, jednotný evropský trh a Hospodářskou a měnovou unii**. V rámci prvního pilíře byla vytvořena jedinečná institucionální struktura.
- 2. pilíř:** zahrnuje **společnou zahraniční a bezpečnostní politiku** umožňující, aby EU vystupovala v mezinárodních vztazích jako samostatný činitel a prosazovala svůj vliv a společné zájmy členských států na mezinárodní scéně.
- 3. pilíř:** zahrnuje **policejní a soudní spolupráci v trestních věcech**. Cílem je společným postupem členských států Evropské unie zajistit všem občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva, a to prevencí a bojem proti kriminalitě, zvláště proti terorismu, obchodu s lidmi, ilegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami, proti korupci a podvodům, proti rasismu a xenofobii.

Evropský hospodářský prostor - EHP

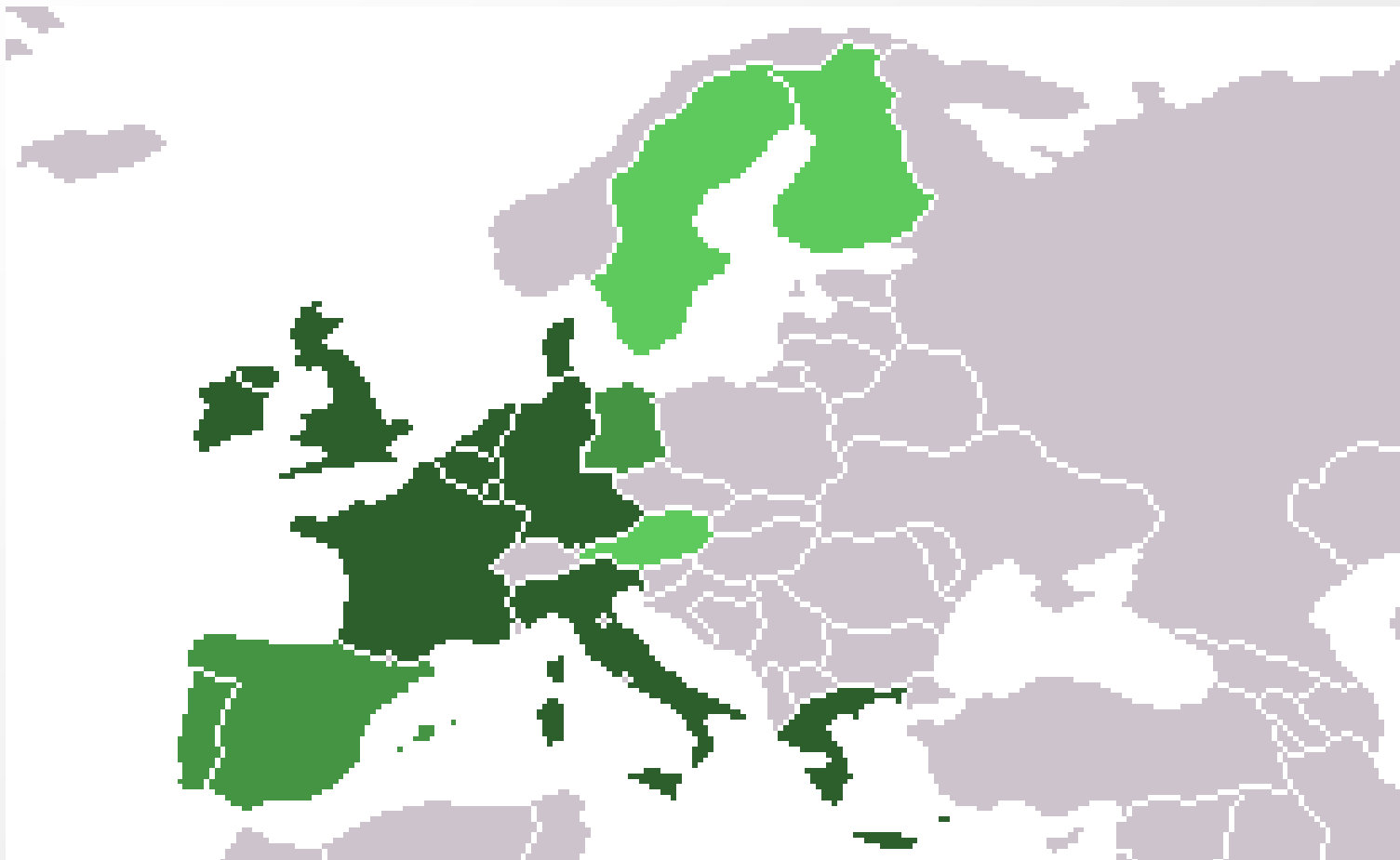
Základní myšlenka:

- ☞ Vytvořit takový hospodářský prostor, v rámci něhož by se nečlenské země, které mají podepsanou pouze dohodu o volném obchodu začlenily do vnitřního trhu ES - (jedná se o oblasti zemědělství, rybářství a dopravy).
- ☞ 1992 byla podepsána smlouva – následoval však problém s ratifikací ve Švýcarsku.
- ☞ **1994** - smlouva vstupuje v platnost.

Čtvrté rozšíření

- ❖ 1994 – schváleno přijetí ***Finska, Švédsko, Norsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ ***Norsko*** – jeho vstup byl opět odmítnut lidovým hlasováním.
- ❖ ***1. ledna 1995*** – vstup ***Finska, Švédsko*** a ***Rakouska***.
- ❖ Vstup těchto zemí s EU nijak výrazně nezatřásl, neboť se jednalo o státy s vyspělou ekonomikou a vysokou hospodářskou úrovní. Navíc tyto země s sebou do EU přinesly také výraznou ekologickou dimenzi pro evropskou politiku.
- ❖ Celkový počet členských zemí: **15**

Čtvrté rozšíření

Páté rozšíření I.

Největší rozšíření za padesátiletou historii – tzv. východní rozšíření.

Země Střední a Východní Evropy.

Výchozí ekonomická a politická situace kandidátských států se značně lišila od předchozích kandidátů na členství.

Proces rozšiřování byl realizován pomocí specifických nástrojů:

- Evropské Dohody
- Bílá kniha o začlenění do vnitřního trhu
- **Program PHARE, ISPA, SAPARD**
- Strukturovaný dialog

Páté rozšíření II.

2002 na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání dalších deset zemí:

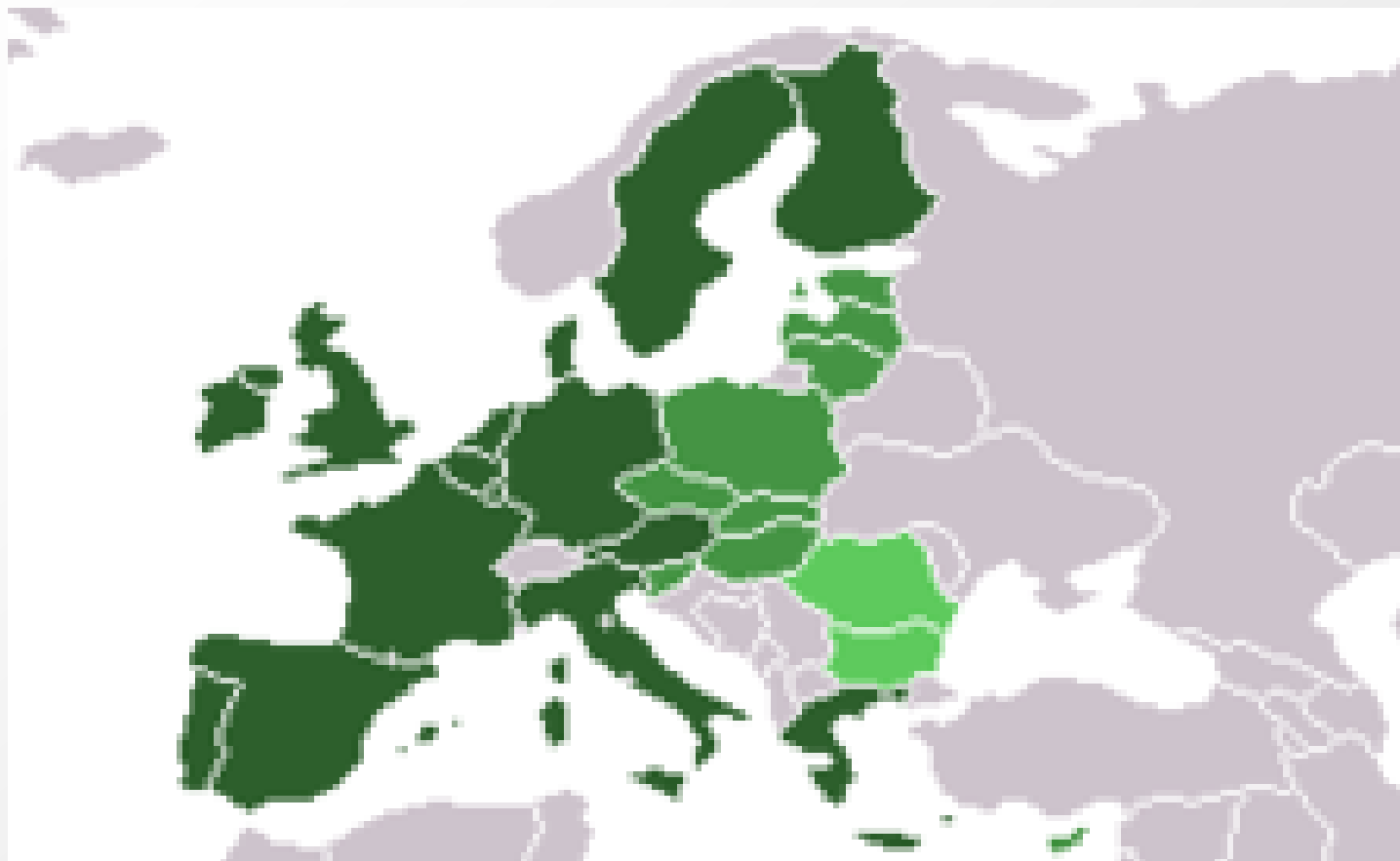
1. Estonsko
2. Lotyšsko
3. Litva
4. Polsko
5. Česká republika
6. Slovensko
7. Maďarsko
8. Slovinsko
9. Malta
10. Kypr

- Rozšíření Evropské unie: **1. květen 2004**

Kodaňská kritéria

- ❑ **Aby země mohla vstoupit do EU, musí být stabilním demokratickým státem, musí zajistit lidská práva a respektovat ochranu lidských menšin, mít fungující tržní hospodářství, být schopna odolávat konkurenčním tlakům, plně provádět právní předpisy EU a převzít závazky vyplývající z členství, včetně plnění cílů politické, hospodářské a měnové unie.**
- ❑ Nové členské státy se díky těmto kritériím, sledování ze strany Unie a finanční podpoře dobře začlenily do orgánů EU a úspěšně uplatňují její pravidla.

Páté rozšíření

Evropská unie – současný stav

1.1. 2007 rozšíření o Bulharsko a Rumunsko

- ❑ Navzdory rozsáhlým reformám, které probíhaly až do přistoupení, musí Bulharsko a Rumunsko ještě udělat hodně práce, aby vyřešily otázku organizovaného zločinu a korupce, přizpůsobily své právní systémy a zajistily bezpečnost potravin.
- ❑ Obě země budou monitorovány v záležitostech, ve kterých ještě nesplňují požadavky EK →
 - Bulharsko: soudní systém, boj proti korupci, policejní spolupráci a boj proti organizovanému zločinu, praní špinavých peněz, integrovaný správní kontrolní systém pro zemědělství a kontrolu financí.
 - Rumunsko: soudního systému, v boji proti korupci, v boji proti BSE a v zajištění efektivního fungování platebních agentur.
- ❑ Pokud v těchto oblastech nedojde ke zlepšení na požadovanou úroveň, tak EK přistoupí k nutným opatřením: například k zákazu dovozu potravin nebo snížení dotací z evropských fondů.

Norsko

- ❏ Členství v ES (EU) bylo předmětem velkých bojů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem v roce 1972 a 1994.
- ❏ Proti byli především obyvatelé severních zemí, kteří se obávali společné zemědělské politiky a ohrožení vlastního rybářského sektoru.
- ❏ Vztahy s Norskem byly upraveny pouze podpisem dohody o volném obchodu.

Švýcarsko

- ❏ V roce 1992 podala švýcarská spolková vláda přihlášku do Evropské unie, ale bez podpory parlamentu a voličů.
- ❏ Vstup byl zamítnut referendem.
- ❏ Švýcarsko zvolilo cestu bilaterálních smluv s Unií. Tak např. v rámci Bilaterálních smluv II. přistoupilo od roku 2006 k dohodě o Schengenském prostoru.

Země	Datum	Volební účast %	ANO %	NE %
<i>Česká republika</i>	13. - 14. června 2003	55,21	77,33	22,67
<i>Estonsko</i>	14. září 2003	64,02	66,84	33,16
<i>Maďarsko</i>	12. dubna 2003	45,6	83,76	16,24
<i>Lotyšsko</i>	20. září 2003	72,5	67	33
<i>Litva</i>	10. - 11. května 2003	63,3	89,82	8,85
<i>Malta</i>	8. března 2003	91	53,6	46,4
<i>Polsko</i>	7. - 8. června 2003	58,85	77,45	22,55
<i>Slovensko</i>	16. - 17. května 2003	52,15	92,46	6,2
<i>Slovinsko</i>	23. března 2003	60,3	89,6	10,4

Předchozí referenda

Rok	Země	Volební účast %	ANO %	NE %
1972	<i>Irsko</i>	71	83	17
1972	<i>Norsko</i>	79	46	54
1972	<i>Dánsko</i>	90	63	36
1994	<i>Rakousko</i>	82	66	34
1994	<i>Finsko</i>	70	57	43
1994	<i>Švédsko</i>	83	53	47
1994	<i>Norsko</i>	89	48	52

Budoucnost EU

Další rozšíření:

Kandidátské země - ***Chorvatsko, Island, Turecko, Makedonie, Albánie, Bosna a Hercegovina, Srbsko a Černá Hora.***

ČR a EU

- ❏ Jednotný vnitřní trh (1993) - je vyšší stádium společného trhu, státy zavedly společné technické a jiné normy na výrobky a vnitřní hranice mezi členskými státy již neexistují?
- ❏ Podepsána Asociační Evropská dohoda ČR s EU.
- ❏ Kodaňská konference – obecné podmínky pro přijetí zemí střední a východní Evropy.
- ❏ Spuštění společné evropské měny (1999).
- ❏ Vstup ČR do EU 1.5.2004.

Změny v ČR po vstupu do EU I.

Přínosy:

- ČR již není vnímána jako země „zaostalého Východu“, ale jako součást rozsáhlého ekonomicko-politického komplexu EU.
- Posílení osobní bezpečnosti občanů EU (společná zahraniční, bezpečnostní a obranná politika).
- Právo cestovat, studovat, pracovat, žít nebo podnikat v kterémkoliv státě EU.
- Zvýšení životní úrovně.
- Pozitivní rozvoj české ekonomiky, nové trhy pro český export.
- ČR se stává přitažlivá pro zahraniční investory.
- Modernizace českého průmyslu.
- Zapojení do celoevropských dopravních, telekomunikačních a energetických sítí.
- ***Možnost čerpat evropské finanční prostředky na rozvoj regionů, různých odvětví, venkova a zemědělství.***

Změny v ČR po vstupu do EU II.

Omezení:

- Státní suverenity v některých oblastech ve prospěch sdílené evropské suverenity.
- Zesílená konkurence.
- Účast na společné zahraniční a bezpečnostní politice, i kdybychom s ní nesouhlasili.
- Neexistuje mechanismus pro výstup z EU (Zakotveno v Lisabonské smlouvě).

Smlouva o Ústavě pro Evropu

- ❏ zveřejněn Konventem 18. července 2003.
- ❏ Konvent – „rada moudrých“ bez výkonných pravomocí (zástupci členských i kandidátských států).
- ❏ Ústavní smlouva byla poté **29. října 2004** podepsána v Římě.
- ❏ Zjednodušení právního systému EU.
- ❏ 2004 Smlouva o Ústavě předložena šéfům členských vlád.
- ❏ **Nutná ratifikace členských států (rozhodnutím parlamentu nebo referendem)!**
- ❏ Neúspěch: Francie a Nizozemí odmítly Evropskou ústavu v referendech => nutná změna.

Lisabonská (reformní) smlouva

- ❏ Podepsaná **13. prosince 2007** v Lisabonu, ratifikována 3. listopadu 2009.
- ❏ Zásady Reformní smlouvy EU byly vypracovány v bilaterálních jednáních během německého předsednictví EU v první polovině 2007.
- ❏ Lisabonská smlouva má obsahovat dva články pozměňující:
 - Smlouvu o Evropské unii (Smlouvu o EU, Maastrichtskou smlouvu)
 - Smlouvu o založení Evropského společenství (Smlouvu o ES, Římské smlouvy), ta má být nově nazvána **Smlouvou o fungování Unie**.
- ❏ Lisabonská smlouva je předmětem časté kritiky, zejména v souvislosti s tím, že pokračuje v nastoleném trendu dalšího prohlubování integrace, přičemž např. dále omezuje v některých oblastech možnost států vetovat rozhodnutí v Radě EU.

Lisabonská smlouva - ratifikace

- ❏ Dnes ratifikována všemi 27 zeměmi.
- ❏ 3. října 2009 proběhlo druhé referendum v Irsku, které dopadlo 67,1% hlasů pro ANO, proti bylo 32,9% hlasů. Voleb se zúčastnilo 58% oprávněných voličů.
- ❏ Polský prezident Lech Kaczyński smlouvu podepsal krátce po irském referendu 10. října 2009.

Lisabonská smlouva – ratifikace v ČR

- ❏ 29. září 2009 skupina senátorů převážně z ODS předložila Ústavnímu soudu další návrh na přezkoumání slučitelnosti Lisabonské smlouvy s českou ústavou.
- ❏ Prezident Václav Klaus pro podpis ratifikace vyžadoval výjimkou (formou dodatku) z Listiny základních práv EU, která podle něj zaručí neprolomení Benešových dekretů.
- ❏ Ústavní soud České republiky zahájil jednání dne 27. října 2009, v odročeném jednání 3. listopadu 2009 ihned po 9. hodině konstatoval, že žalované části smlouvy nejsou v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.
- ❏ ***3. listopadu 2009 v 15 hodin prezident Václav Klaus Lisabonskou smlouvu svým podpisem ratifikoval.***

Lisabonská smlouva - kritika

- ❖ Smlouva představuje pouze kosmetickou úpravu neschválené Ústavy EU.
- ❖ Dojde k výraznému omezení suverenity jednotlivých členů EU v podobě přesunu kompetencí národních parlamentů na orgány EU.
- ❖ Hlasování v Radě - tzv. systém dvojí většiny. Pro přijetí rozhodnutí se tak musí vyslovit 55 % členských států, kteří tvoří současně 65 % obyvatel EU.
- ❖ Zjednodušený postup pro přijímání změn primárního práva podle čl. 48 Smlouvy o Evropské unii, tzv. obecná přechodová klauzule (passerelle).
- ❖ Vytvoření nových institucí – Prezidenta EU, Ministra zahraničí EU apod.

Lisabonská (reformní) smlouva

1952	1958	1967	1993	1999	2003	2009
Pařížská smlouva	Římské smlouvy	Slučovací smlouva	Maastrichtská smlouva	Amsterodamská smlouva	Smlouva z Nice	Lisabonská smlouva
		Evropská společenství (ES)*	EVROPSKÁ UNIE (EU)			
Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)						
	Evropské hospodářské společenství (EHS)		Evropské společenství (ES)			
Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom)						
		* ES: ESUO, EHS, Euratom	Spravedlnost a vnitřní věci	→ ES		
				Policejní a justiční spolupráce (PJS)		
			Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)			
			„tři pilíře“ – ES (ESUO, EHS/ES, Euratom), SZBP, PJS			

Informační zdroje

- <http://eulaw.typepad.com/> - Evropské právo
- <http://europe.eu.int/eur-lex/> - Monitoring práva EU
- <http://integrace.cz>
- <http://europa.eu.int>
- <http://euroskop.cz>
- <http://euractiv.com/>